

NExt StEp: TRANSITION – NEw competences for workers' representatives in a Sustainable Energy Transition

[Project n.101048656 medegefinancierd door de Europese Unie, SOCPL-2021-INFO-WK]

Samenvatting van het project

Het project Next Step: Transition richt zich tot de energiesector en spitst zich in de eerste plaats toe op de overgang naar een koolstofneutrale economie.

Doel van het **project "Next Step: Transition" is de vakbonden de kennis en vaardigheden bij te brengen die nodig zijn om de uitdaging van een groene transitie in de industrie aan te gaan door innovatieve acties te ontwikkelen en te implementeren.**

Dit moet vermijden dat kwetsbaarheid tijdens deze transitie toeneemt en ervoor zorgen dat gelijkheid, inclusie en het bevorderen van de werknemers- en mensenrechten worden gewaarborgd, zowel op de werkvloer als binnen de lokale gemeenschappen.

Een onrechtstreekse doelstelling bestaat erin bij vakbondsmensen en werknemersafgevaardigden het idee ingang te doen vinden dat productiviteit en milieu-efficiëntie hand en hand kunnen gaan, iets wat vandaag dankzij nieuwe digitale technologieën steeds meer mogelijk wordt. "Next Step: Transition" wil vakorganisaties en werknemers in deze cruciale fase ondersteunen om de energiesector in Europa duurzamer te maken, zowel op het vlak van milieu als op het vlak van veiligheid en gezondheid van mensen.

Om tot een groene transitie, duurzame ontwikkeling en koolstofneutrale economie te komen, zal men ook moeten werken aan de veiligheid en gezondheid. Dit stopt niet aan de muren van de bedrijven. Om het volledige potentieel van dit project te benutten, moeten ook de omgeving en de lokale gemeenschappen hierin vervat zitten. "Next Step: Transition" brengt hiervoor werknemersorganisaties en onderzoeksinstellingen op Europees en nationaal niveau samen.

Op basis van een voorafgaande studie en een inschatting van de (nodige) competenties worden gebruiksvriendelijke vormingstools ontwikkeld en activiteiten georganiseerd onder de vorm van interactieve digitale lezingen en internationale missies op het terrein zodat nationale/lokale vakbondsmensen

en werknemersvertegenwoordigers hun kennis en vaardigheden in dit domein verder kunnen ontwikkelen (vooral wie zich bezighoudt met veiligheid en gezondheid).

De weg naar de ecologische transitie, duurzame ontwikkeling en koolstofneutrale economie houdt tegelijkertijd ook in dat er prioritair nieuwe maatregelen worden genomen op het vlak van veiligheid en gezondheid, ook buiten de bedrijven, en dus ook in het belang van de externe omgeving en de lokale gemeenschappen. Op die manier kan de transitie eerlijk en gelijk gebeuren voor iedereen.

In het kader van dit project werden twee documenten ontwikkeld (theorie en ervaringen): [“Rapport over het institutioneel kader voor een eerlijke energietransitie en de rol van de arbeidsverhoudingen in Europa”](#) en [“Overzicht van de literatuur”](#) met een overzicht van de relevante thema's bij dit project.

Het eerste rapport omvat een analyse van het beleid inzake groene energietransitie en van het normenkader voor de inspraak van de sociale partners en de cruciale rol van de arbeidsverhoudingen en de sociale dialoog in dit proces. Het overzicht van de literatuur geeft een stand van zaken van het onderzoek m.b.t. eerlijke energietransitie. Het concept 'just transition' wordt erin toegelicht, samen met de strategieën die vakbonden en werknemersvertegenwoordigers hebben uitgewerkt.

Er werd aan beide documenten ook een [glossarium](#) toegevoegd met de belangrijkste termen i.v.m. duurzame energie, telkens ook aangevuld met een korte definitie. Dit is fundamenteel om ervoor te zorgen dat alle actoren in de sector de thema's in het beleid inzake transitie op een uniforme manier begrijpen. Dit maakt de communicatie en de acties van de sociale partners makkelijker, zeker voor de vakbonden als het gaat om het ontwikkelen van strategieën inzake duurzaamheid en het bepalen van het normatief beleid in dit domein.

Op de eerste transnationale vormingssessie werden de belangrijkste punten uit de eerste fase van dit onderzoek voorgesteld, samen met de resultaten van de vragenlijst die vakbonden en werknemersvertegenwoordigers uit deelnemende landen aan dit project hebben beantwoord. Deze online vormingssessie ging door in oktober 2023. De deelnemers kregen een overzicht van de groene transitie in de energiesector en hebben, met de ondersteuning van externe experts, sleutelthema's onderzocht, waaronder het concept 'eerlijke transitie' en de verschillende interpretaties hiervan, de aanpak door de verschillende vakbonden en de rol van de digitalisering.

Er werden ook verschillende concepten en termen besproken die te maken hebben met hernieuwbare energiebronnen, nieuwe technologieën met het oog op de transitie naar groene energie, het internationaal en Europees beleid, waaronder de Green Deal, het Akkoord van Parijs, de Net Zero Industry Act, e.a.

Het tweede deel van het onderzoek bestond erin de good practises op het vlak van sociale dialoog in kaart te brengen. Dit overzicht geeft voorbeelden van goede praktijken m.b.t. arbeidsverhoudingen die kunnen bijdragen tot de duurzaamheid in de energiesector. Hierbij werd de nadruk gelegd op de bipartite en tripartite sociale dialoog en de dialoog met de stakeholders, zowel op Europees niveau als binnen de individuele landen die aan het project deelnemen (Italië, Spanje, België, Bulgarije en Duitsland).

Aangezien dit project tot doel heeft de vakbonden en de werknemersvertegenwoordigers te versterken in het bevorderen van een transitie in de Europese energiesector, die duurzaam is, zowel op sociaal als op milieuvlak, geeft dit rapport voorbeelden weer van hoe sociale dialoog, medezeggenschap en collectieve onderhandelingen kunnen worden aangepakt.

De tweede transnationale vormingssessie was niet enkel gewijd aan de voorstelling van het institutioneel rapport en de bundeling van de best practises op het vlak van groene transitie in de energiesector, maar gaf de deelnemers ook de mogelijkheid deel te nemen aan een debat met Europese en nationale experts en aan een uitwisseling tussen vakbonden en werknemersafgevaardigden over de thema's van dit project.

Als aanvulling bij de activiteiten die doorgingen in het kader van het project, werden ook twee studiereizen georganiseerd, naar Venezia Porto Marghera in Italië en naar de streek van Bochum in Duitsland, om vanop het terrein te bekijken met welke uitdagingen en moeilijkheden men te maken kreeg bij de energietransitie en bij de overgang van koolstof naar meer duurzame energiebronnen.

De studiereizen hadden tot doel te overleggen met lokale ondernemingen die de energietransitie en de impact ervan al hebben doorgemaakt. Door de dialoog tussen de vakbonden en de betrokken landen te bevorderen, kunnen de goede nationale praktijken, mits wat aanpassing, ook als voorbeeld voor de andere Europese landen dienen.

De slotconferentie van het project heeft plaatsgevonden op 12 juni 2024 in Brussel. De Europese sociale partners die betrokken zijn bij de sectorale sociale dialoog (zoals IndustriALL Europe, ECEG, DG Energie) werden hierop uitgenodigd om perspectieven en standpunten over de eerlijke energietransitie uit te wisselen.

Ook lokale en nationale instanties waren aanwezig om de zeer verschillende situaties in de landen die bij het project betrokken zijn, te komen toelichten. Tot slot werden ook [Richtlijnen: Actie voor een Duurzame Energietransitie](#) uitgewerkt, om zo de actie van vakbonden en werknemersvertegenwoordigers te ondersteunen en te versterken, zowel op Europees, nationaal als lokaal/ondernemingsniveau, en hen in staat te stellen de inclusieve en duurzame energietransitie vorm te geven en mee te begeleiden.